

Autor Kosta Bogdanović (Ilidža, Sarajevo, 1930), jedinstvena umetnička, naučna i pedagoška ličnost, svojom novom knjigom *Poetika vizuelnog* zaokružuje višedecenijsko istraživanje vizuelne kulture od paleolitske umetnosti do njenih postmodernih oblika.

Posle zapaženih studija objavljenih u knjigama *Uvod u vizuelnu kulturu* (1986), *Svest o obliku I* (1988) i *Svest o obliku II* (1995), *Svet skulpture* (2004) i drugih dela, Bogdanović svoje razučeno i bogato znanje i saznanje – umetničko, estetsko, naučno i pedagoško – sintetiše u raskošnu studiju o fenomenologiji vizuelnog i vizibilnog, ne samo u likovnim umetnostima, već i drugim vrstama umetnosti, kao što su književnost, posebno poezija, pozorište, film, muzika, kao i elektronskim medijima kao što su radiofonija, televizija i video.

Primenjujući svoja bogata umetnička iskustva vrsnog vajara, istraživača mogućnosti nove skulpture i njenih klasičnih i arhajskih suština, Bogdanović u *Poetiku vizuelnog* ugrađuje svoju bogatu erudiciju istoričara umetnosti i civilizacije, vrsnog poznavaoца uporednih umetničkih iskustava, ali i iskusnog metodičara komparativnih saznanja i interdisciplinarnih iskustava klasične, moderne i postmoderne estetike. U svoju razučenu studiju, u obimu od preko 500 autorskih stranica Bogdanović ugrađuje znanje o vizuelnom i vizibilnom fenomenu u duhu civilizacijskih horizonata i ukazuje na mogućnost obrazovanja i vaspitanja putem umetnosti i saznanja likovnog fenomena svojim temeljnim autorefleksijama, argumentujući svoje ideje o fenomenologiji vizuelnog i vizibilnog primerima iz opšte i naše istorije umetnosti.

Više nije pitanje šta videti, već šta ne videti – misao je Koste Bogdanovića kojom zaključuje svoju *Poetiku vizuelnog*: logikom dokazujemo, ali intuicijom otkrivamo. Bogdanović dosledno primenjuje misao Anri Poenkarea o značaju intuicije u istraživanjima umetničkih i estetskih fenomena. Uz puno poštovanje logike duha moguće je zasnivanje nauke o umetnosti.

Bliska nam je misao Miodraga B. Protića koji odaje priznanje Kosti Bogdanoviću ocenjujući njegov *Uvod u vizuelnu kulturu*, kao zasnivanje "antropološkog sistema vizuelnih konvencija", u

kojem je od nezaobilaznog značaja "vizuelna kultura presudna za konstituisanje opštih oblika društvene svesti" i dodajemo, izgrađivanjem idejno–estetske osnove u sistemu likovne fenomenologije, ne samo kao umetničke prakse, već i opšte kulture, nauke o umetnostima i uporednim umetničkim iskustvima, u kojima je vizuelna i vizibilna izražajnost osnova umetničkog, estetskog i tehničkog stvaralaštva.

Šireći prostore svoga likovnog sistema i fenomenologiju estetike i poetike vizuelnog i vizibilnog, Bogdanović pomera granice znanja o likovnoj percepciji otvarajući prostore mentalnim slikama. Rečju, Bogdanovićeva vizuelna kultura postaje antropološki fenomen čiji koordinatni sistem otvara prostore viđeno – shvaćeno – namenjeno – načinjeno – označeno. "U tom smislu izjednačena su značenja realnog i uobrazilnog sveta u jedinstveno shvatanje postojanja čoveka i njegovog društvenog bića". Ovaj autorski stav se može prihvatiti kao jezgro i osnovna ideja estetike i poetike vizuelnog i vizibilnog u sistemu likovnih i drugih umetnosti.

Autor na kraju jasno poručuje: "Ko gleda da bi danas – samo nešto prepoznao – taj više ništa ne vidi." Možemo zaključiti, na osnovu Bogdanovićeve filozofije vizuelnog i vizibilnog fenomena da postoji onoliko viđenja koliko postoji rakursa viđenog. Dinamizam estetike i poetike vizuelnog mogli bi samo razumeti kao živi proces izražavanja oblikovanja i recepcije viđenog i mentalno vizibilnog. Zato autor s pravom zaključuje da je za njega umetnost shvatanje sublimisanog iskustva "najopštijih spoznaja o manifestovanju oblika žive i nežive materije u prostoru i vremenu".

Građu Bogdanovićeve studije *Poetika vizuelnog* sačinjavaju tri dela, podeljena na XVII poglavlja:

Prvi deo: Uvod – Vid i viđenje – Vizibilitet načinjenih predmeta – Predmetnost profanog i sakralnog – Opredmećenje lokalnog prostora – Materijalnost forme – a) Ka poetici tame – Smisao iluzivnosti u dvodimenzionalnom predstavljanju – a) Senka – b) Senka skulpture – Prirodno i veštačko – Površina i masa – Spolja – unutra – središte – a) Logika opredmećenja spoljnog – b) Opredmećeno telo – Praznina.

Drugi deo: Krug – Vertikala – Horizontala – Dijagonala – Spirala – Transformacija – Red, poredak, ravnoteža – Simetrija – a) Jednako – b) Nejednako – c) Slično – Analogija – Kvantifikacija – a) Količina – b) Veličina – c) Boja – Sublimacija.

Treći deo: Vizibilitet u muzici pre i posle Šenberga – Sceničnost

slikarskog prostora – Pozorište i likovne predstave – Filmska slika – Vizibilitet oblika, prostora i vremena u uobrazilji – Novi vidovi iluzivnosti – a) Tehnička slika – Mogućnosti vizuelne spoznaje. Knjigu prati izbor vizuelnih sadržaja koji kontrapunktiraju primere koje autor izlaže i opisuje. Tako se čitanje i gledanje u Bogdanovićevoj studiji sjedinjuje u jedinstvenu celinu izlaganja vizuelne i vizibilne poetike i estetike. Impresivna Bibliografija svedoči o golemom znanju Bogdanovića kao jedinstvenog teoretičara vizuelne kulture u nas, na ovim prostorima i našem vremenu.

Bogdanovićevo Poetika vizuelnog biće od najveće koristi ne samo studentima likovnih, dramskih i muzičkih umetnosti, već i drugim: umetnicima, kritičarima, teoretičarima, filozofima. Rečju,

svima onima kojima je stalo do širenja granica estetike umetničkog stvaralaštva i više od tog, svima onima kojima je bolje jednom videti nego sto puta čuti.

Prirodno, u horizontima umetnosti i predmetu estetike stvaralaštva pođednako vredi videti, čuti, dodirnuti. Osetiti ukus i miris su putevi na kojima se izražava ljudsko iskustvo u jedinstvenu antropologiju umetnosti i svest o značaju i ulozi umetničkog fenomena kao sredstva razumevanja sveta i čovekove dramatične egzistencije.

Iz svega rečenog Bogdanovićevo fenomenologija vizuelnog i vizibilnog u njegovoj studiji Poetika vizuelnog, preporučuje se kao vredno estetičko, umetničko pedagoško i naučno–teorijsko delo.